

Czy powinno się karać dzieci?

Dzieci potrzebują jasnych i przejrzystych reguł. Muszą wiedzieć jakie zachowania akceptujemy, a jakie nam się nie podobają. Ta jasność daje im poczucie bezpieczeństwa. Jednak dyscyplinowanie, uczenie dzieci życia i zasad to dla każdego rodzica duże wyzwanie. Obecnie coraz częściej niż kiedykolwiek rodzice stają przed dylematem, czy karanie dziecka to dobry sposób na wychowanie. W tym artykule odpowiadamy na pytanie czym jest kara? Czym różnią się konsekwencje od karania? Co można zrobić zamiast karania?

Czym jest kara?

Kara jest to działanie niezapowiedziane. Stosujemy je, kiedy czujemy się źli i bezsilni, gdy chcemy odreagować, czy zemścić się za swój wstyd, strach, gniew. Karzemy często tylko po to, żeby udowodnić, kto tu rządzi i kto jest górą. Kara może być skuteczna, ale budzi w dzieciach gniew, strach oraz chęć odwetu. To nie są uczucia, jakie chcemy wzbudzać w naszych dzieciach. Kara może również niekiedy okazać się trudniejsza dla nas oraz może prowadzić do wzmocnienia pewnych zachowaniach, które chcielibyśmy wyeliminować. Ponadto kara zmniejsza poczucie odpowiedzialności za zachowanie u naszych dzieci.

Konsekwencje, czym są i jak różnią się od kar?

Wychowanie dziecka, to jedna z najtrudniejszych ról, jaką otrzymują rodzice. To właśnie oni odpowiadają za przygotowanie dziecka do życia oraz wprowadzenie go w świat dorosłych. Rodzice powinni wychowywać dziecko poprzez stopniowe wprowadzanie form zachowania w klimacie wzajemnej miłości, poczucia bezpieczeństwa oraz przywiązania. Aby proces wychowania przebiegał prawidłowo w każdej rodzinie powinny istnieć zasady, których obie strony będą przestrzegać. Ich złamanie oznacza pewne konsekwencje. Zanim jednak je wyegzekwujesz:

- powinieneś uprzedzić dziecko o istnieniu zasady (umowy),
- musisz być stanowczy w jej utrzymaniu i egzekwowaniu,
- pamiętaj o regule: minimum słów, maksimum czynów.

Konsekwencje różnią się od kar przede wszystkim tym, że są zapowiedziane i powinny być zrealizowane. Nie są formą zemsty czy odreagowania. To, że się pojawiają nie zależy od naszego humoru, a od zachowania dziecka. Są stałym elementem porządkującym życie domowe. Jeśli przekroczy się pewne zasady, trzeba być przygotowanym na to, że wiąże się to z pewną ceną, trzeba ponieść konsekwencje swego zachowania.

Czego unikać przy ustalaniu konsekwencji?

- szukania odwetu,
- karania samych siebie,
- nagradzania nieodpowiedniego zachowania,
- wygłaszania pogroźek i obietnic,
- zawstydzania,
- przywiązywania nadmiernej wagi do konsekwencji.

Istnieje kilka trudności w respektowaniu zasad stawianych dzieciom. Mianowicie rodzice niekiedy odczuwają lęk przed narażeniem dziecka na konsekwencje, bywa również tak, że nie są w stanie jasno określić swoich oczekiwań i wymaganych reguł zachowania. Kolejnym problemem jest niepoważne traktowanie przez rodzica stawianych dziecku wymagań lub stawianie zbyt wygórowanych i zbyt wielu wymagań. Nie można pozwalać dzieciom w imię dobrego samopoczucia np. na okrucieństwo wobec zwierząt, wulgarne słowa, wyśmiewanie się ze słabszych. Nie są to wartości, które chcemy przekazać swoim dzieciom. Musimy pamiętać, że jeśli podejmujemy działanie, które ma położyć kres niewłaściwemu zachowaniu dziecka, to wyświadczamy mu przysługę, a więc zamiast kary – wdrażamy właściwe działanie oraz właściwe konsekwencje. To daje dziecku możliwość zastanowienia się nad sobą, daje szansę na zmianę swojego zachowania oraz rozwój.

A więc zamiast karania:

- wyraż swoje uczucia, nie atakując charakteru dziecka,
- określ swoje oczekiwania,
- wskaż dziecku, jak może naprawić swój błąd,
- daj dziecku wybór (informując je o konsekwencjach),

- podejmij działanie,
- ostatecznie rozwiąż problem.

Każdy rodzic powinien mieć na uwadze, że jego dziecko to mały człowiek z całą gamą uczuć i emocji, których jeszcze się uczy. A więc, kiedy zastanawiasz się, czy karać dziecko, w pierwszej kolejności powinieneś zadać sobie pytanie, czy jego zachowanie, aby na pewno jest wynikiem robienia na złość. Zazwyczaj nie, ponieważ w wielu przypadkach młodzi ludzie nie zawsze zdają sobie sprawę z tego, że ich zachowanie, czy słowa są złe, ranią lub krzywdzą innych ludzi. Jako rodzic musisz pomóc im w odróżnianiu dobra od zła, a do tego nie zawsze potrzebne są kary i nagrody. Bardzo często wystarczy porozmawiać ze swoim dzieckiem, przytulić go i postarać się wspólnie rozwiązać problem.

Literatura:

1. A. Faber i E. Mazlish, „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły”, Poznań 1992;
2. J. Sakowska, „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, Warszawa 2008.

Opracowała Karolina Czupryńska